

Återinrätta ett medicinhistoriskt museum i Eugeniahemmet vid Karolinska sjukhuset

Ett medicinhistoriskt museum har sedan 2005 saknats i Stockholm. Det är både allvarligt och anmärkningsvärt att den huvudstad, i vilken Nobelförsamlingen vid Karolinska Institutet varje år delar ut Nobelpriset i fysiologi eller medicin, numera saknar ett medicinhistoriskt museum.

Svenska Läkaresällskapet bildade Sektionen (Föreningen) för medicinens historia 1907 med avsikten att skapa ett svenskt forum för medicinhistoria. Medicinhistoriskt intressanta föremål samlades in men först 1955 kunde ett medicinhistoriskt museum inrättas i det medicintekniska företaget Stille-Werners hus på Åsögatan 146. Museet och samlingarna sköttes av Medicinhistoriska museets vänförening som hade bildats 1952. I augusti 1958 öppnades museet för allmänheten några dagar i veckan. Museet stödde undervisning i medicinhistoria genom utställningsverksamhet, föreläsningsverksamhet, guidning av museet och omfattande utlåning för utställningar och film- och TV-inspelningar. När samlingarna växte utvidgades lokalerna och besöken steg – år 1990 till 10 650.

Stockholms läns landsting övertog huvudmannaskapet för museet 1991. Samlingarna fortsatte att expandera. Hösten 1993 beslöt därför Stockholms läns landsting att upplåta rymliga utrymmen för ett medicinhistoriskt museum i Eugeniahemmet vid Karolinska sjukhuset dit museet 1995 flyttade till nyrenoverade lokaler. Förutom de medicinhistoriska samlingarna fanns också bibliotek, hörsal, sammanträdesrum och särskilda rum för odontologihistoriska och farmaci-historiska samlingar.

Undervisningen i medicinens historia skedde främst genom visningar av permanenta och tillfälliga utställningar samt medicinhistoriska föredrag.

1991 - 2001 delade Vänföreningen årligen ut två-tre stipendier om 20 000 kronor vardera för medicinhistorisk forskning.

Stockholms läns landsting beslöt av besparingsskäl att stänga museet 2005. Huvuddelen av de medicinhistoriska samlingarna flyttades då till Svensk Museitjänsts magasinslokaler i Tumba.

Samlingarna har fortsatt att vara Kulturförvaltningens inom Stockholms läns landsting, numera Region Stockholms ansvar.

Vänföreningen håller nu på att tömma museet för att Region Stockholms fastighetsförvaltningsbolag Locum AB skall kunna hyra ut lokalerna i Eugeniahemmet.

Ett par styrelsemedlemmar i Vänföreningen har under de senaste tolv åren

utfört en ideell omfattande insats i Magasinet i Tumba genom förvaltning och katalogisering (i en databas) av samlingarna. Därigenom har utställningsföremål från Tumbamagasinet kunnat lånas ut till utställningar i andra museer såsom Tekniska muséet, Nordiska museet, Naturhistoriska Riksmuseet och Hamnmuséet i Nacka.

Bland de medicinhistoriskt värdefulla objekten i Tumba, kan nämnas: a) kirurgväskan, som tillhörde den svenska kirurgins fader Olof Acrel (1717 – 1806) b) en del ömtåliga vaxavgjutningar ”moulager” gjorda utifrån levande modeller och c) världsunika modeller som visar människokroppens funktioner utförda av italienaren Calenzuoli.

En museilag (SFS 2017:563) trädde i kraft 2017.

- Enligt de *inledande bestämmelserna* omfattas ett regionalt museum, som det medicinhistoriska, av museilagen. Mer än hälften av ledamöterna i museets styrelse skall utses av regionen. Så är inte fallet idag då Vänföreningens styrelse ännu utgör styrelsen för museet även om detta numera är stängt.
- *Publik verksamhet* ska vara kunskapsbaserad och tillgänglig för alla.
- Ett museum ska bidra till *forskning och annan kunskapsuppbyggnad* genom hög kompetens inom sitt ämnesområde.
- Ett museum ska aktivt *förvalta sina samlingar* för att nå verksamhetens mål.
- Museerna ska *samverka i hela landet* för att ge alla tillgång till museets samlade resurser, bland annat genom att ställa föremål ur de egna samlingarna till varandras förfogande. Förvaltning av samlingarna och utlåning av föremål har delvis kunnat ske genom Magasinet i Tumba.

Sedan museet stängdes 2005 har publik verksamhet i form av visningar/utställningar av medicinhistoriska föremål för allmänhet och vårdpersonal inte varit möjlig; inte heller har forskning eller kunskapsuppbyggnad med utgångspunkt från de 12 500 medicinhistoriska objekt, som finns katalogiserade och magasinerade i Tumba, kunnat bedrivas.

Att sedan sjuutton år tillbaka endast förvara medicinhistoriskt värdefulla föremål i ett låst lagerutrymme med ovanstående konsekvenser, är en medicinhistorisk skamfläck.

I en storstad som Stockholm är tillgången till ett medicinhistoriskt museum av oombärligt värde för vårdpersonal, för forskare inom främst olika medicinska områden och för allmänheten. Museet bör ha publika öppettider minst ett par gånger i veckan.

Medicinens historia utgör en viktig del av vårt kulturarv. Ett medicinhistoriskt museum bör därför vara tillgängligt för andra museer med närliggande

debatt

intressesfärer för gemensamma seminarier och utlåningar till varandra.

Eugeniahemmet lämpar sig väl som ett medicinhistoriskt museum. Byggnaden har ett stort kulturhistoriskt värde och ligger inom Karolinska sjukhusets område inte långt från Karolinska institutet, med närhet till både sjukvård och medicinsk forskning. Det publika intresset för ett museum i Eugeniahemmet ökar genom närheten till Hagastadens nybyggnation och att det finns en café-lokal i byggnaden.

Slutligen: Goda Insikter och kunskaper i medicinens historia, som ett medicinhistoriskt museum bidrar till, banar väg för framtida medicinska forskningsframsteg.

Medicinhistoriska museets vänförenings styrelse

Ordförande: Docent Gunilla Bolinder

Docent Björn Wiklund

Förvaltningschef Åsa Rundquist

Fil.kand. Birgitta Bygren

Leg. tandläkare Ingvar Alba

Farm. dr. Jan-Olof Brånstad

Arkivarie/antikvarie Ann Gustavsson

Leg. läk. Med. dr. Jan Halldin

Leg. läk. Med. dr. Carl Lindgren

Professor Anders G. Olsson

Leg. läk. Lars Sjöstrand

samt

Svenska Läkaresällskapets förening för medicinens historia

Ordförande: Professor Nils Sjöstrand